

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantni plačilni na sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za trossesetvo 80 din. Članil sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davak poseba. Pošt. št. 11.153. Telefon 4586

Petdeset let dela združenega slovenskega učiteljstva

Učiteljska organizacija v Sloveniji beleži letos dva važna jubileja, ki smo jima dolžni posvetiti posebno pozornost, da vsaj bežno spoznamo zgodovinski razvoj učiteljskega stanu in njegovo društveno življenje. 70letnico osnovanja prvega učiteljskega društva smo že v listu omenili; te dni pa mineva 50 let od ustanovitve »Zaveze slovenskih učiteljskih društev«. Na dnevnem redu letošnjih banovinskih skupščin bo tudi proslava tega jubileja, a kot kronisti ga omenjamo že danes.

Čeprav segajo predpriprave za snovanje »Zaveze slovenskih učiteljskih društev« v leto 1888., vendar je bil sklican ustanovni občni zbor šele 22. in 23. aprila 1889. Pet desetletij torej mineva od onega dne, ko se je v Ljubljani zbralo 48 delegatov 18 včlanjenih učiteljskih društev iz bivše Kranjske, Primorske, Štajerske in Koroške, da osnujejo močno zvezo, ki bo laže in uspešneje delovala za skupne interese učiteljskega stanu.

Ta občni zbor je postavil trdne temelje močni slovenski učiteljski organizaciji, ki je postala osnovna celica združenega smotnega dela za učiteljski stan, šolo, mladino in narod. Učiteljstvo, že pred petdesetimi leti pristojevo združeno, si je v svoji organizaciji postavilo obširen in točen program usmeritve svojega udejstvovanja. Dosledno in sistematično izvajanje in spopolnjevanje tega programa na stanovsko-političnem, pedagoškem, stanovsko-gospodarskem in socialnem polju je rodilo lepe uspehe, ki jih danes po petdesetih letih prav lahko ocenimo, ker so nam vsem prav dobro znani.

Svrha »Zaveze« je v njenih prvih pravilih, sprejetih na omenjenem občnem zboru, označena kot združitev vseh na Spodnjem Štajerskem, Kranjskem, Primorskem in Koroškem že osnovanih in v bodoče se osnujočih učiteljskih društev, da

- pospešujejo duševne in materialne interese slovenskega učiteljstva;
- v pedagoškem in didaktičnem delovanju dosežejo edinstvo in
- teže za vsem, kar zamore slovensko šolstvo povzdigniti.

Kako nujno potrebno je bilo v tistem času stremenje, dvigniti ugled učiteljskega stanu in mu zagotoviti zadostne dohodke za stanu primerno življenje, nam priča na ustanovnem občnem zboru iznečena ugotovitev, da je prejemal učitelj slabšo plačo nego finančni stražnik, ki je imel tudi brezplačno obleko in stanovanje. Upravičenost postaviti skrb za moralne in materialne interese na prvo mesto pravil je bila povsem utemeljena. — In stanovski tisk — najprej »Popotnik«, a nato »Učiteljski tovariš« kot glasilo Zaveze — je ves čas obstajala učiteljske organizacije skrbno naglašal nujno potrebo realizacije te zahteve. — Doseženi so bili uspehi, a pojavljale so se nove potrebe.

Dvigniti raven slovenskega šolstva, je bila potreba, ki jo je učiteljstvo že takrat spoznalo, in ji je organizacija ves čas svojege obstoja posvečala največjo pozornost. Ko je bil določen »Učiteljski tovariš« za glasilo Zaveze, je postal »Popotnik« njeno pedagoško glasilo. Čeprav sta bila oba lista v početku namenjena stanovsko-političnim in pedagoško-didaktičnim vprašanjem, vendar je »Popotnik« kot izključno pedagoški list morda največ pripomogel, da se je šolska reforma od prvih primitivnih početkov preko Herbartovih formalnih stopenj povzpela do najmodernejših pedagoških stremeljenj in postavila slovensko šolstvo na današnjo višino. In tudi to je uspeh organiziranega dela, ki so mu bili v oporo štešeti tečajji, prirejeni po Zavezji že tudi v predvojni dobi, Slovenska šolska matica in pozneje osnovana pedagoška društva.

Težnja za vsem, kar zamore povzdigniti slovensko šolstvo, se je v teku petdesetih let izražala v tem, da je učiteljska organizacija skrbelo za razvoj mladinske književnosti. »Zvonček«, »Knjižnica za mladino«, »Mladinska knjižnica«, »Jan Legova knjižnica«, vse edicije Zaveze slovenskih učiteljskih društev, vse to so bili le predhodniki »Mladinske matice« in »Našega roda«, kar nam dokazuje, da je učiteljska organizacija v tem pogledu povsem uspešna in ji gre velika zasluga za visoki dvig slovenske mladinske književnosti.

Posebni odseki so imeli nalogo baviti se z vprašanjem pravičnega razvoja meščanskega, obrtnega in trgoveškega nadaljevalnega šolstva. Petdesetletno prizadevanje učiteljstva v lastni stanovski organizaciji se tudi tu zrcali v taki luči, da lahko s ponosom zremo na svoje starejše tovariše, pionirje, ki so prvi orali ledino, po katere sadovih posegajo drugi.

Velika je bila skrb učiteljstva za dobre učne knjige, učne pripomočke in za pomožne učbenike, ki je prihajala do pravega izraza ravno v stremeljenju organiziranega učiteljstva, da dvigne slovensko šolstvo. Morda ni

Delo za Jugoslavijo

Čas, kakršnega trenutno preživljamo in kakršen je lahko usoden za večje skupnosti in še posebno za posameznika, je zarezal globoko brazdo v naše dejanje in nehanje, podčrtal dobrine, katere posedujemo, ter nasprotno krepko nakazal zlo, ki nam preti, ako bi ostali malodušni ter vsaj v sebi ne pretrgali z razpoloženjem predzadnjih dni. Zavedajoč se morebitnega notranjega razkroja, ki bi ga spočela naša malodušnost, lahko gledamo na našem narodnem telesu grde, ogabne tvore, polne kužnih bacilov, ki jim je dajalo naše narodno telo skozi dvajset let na razpolago svoje zdrave sokove, da so danes v svojem razkrojevalnem procesu tem silnejši. V dobi, ko se je življenje tako zasukalo, da ni niti zdravo odrezati te grde, ogabne, gnojne tvore (s pomočjo katerih pa se telo vendarle čisti), se mora telo pač tako braniti, kakor je ravno mogoče. A to je: s podvojeno vztrajnostjo zdravih udov, z nesebično, dosledno, železno vero v plačilo za dobro in kazen za zločine, z neprestanim naporom zgraditi domačo hišo v varno zavetišče, doseči najvišji ideal posameznika in celote: očuvati zlato svobodo!

Slovenski in jugoslovanski šolstvo stoji pred novimi ogromnimi nalogami. Ledina, ki jo je predelalo v boljše prst prvo dvajsetletje, je že obrodila. Generacija, ki danes nastopa pot čuvarja Jugoslavije, se je šolala v svobodi ter je pozitivno nacionalno vzgojena, da razume čas in ve, kje je nje mesto. Mladina stopa v ospredje, da v odločilnem trenutku prevzame vodilna mesta, dotlej pa da

v miru in zatišju izbije boj s samim seboj ter se izkristalizira. Dvajset let je šolanje in sploh celotna vzgoja izoblikovala v njej eno edino podobo: Jugoslavijo!

Tako jasno zavest potrebe po demokratični — svobodni Jugoslaviji, kakršno je sprožil naš čas, je razumeti kot potrebo po življenju. Kdor tega noče razumeti, je odml našemu rodu. Dviganje samozavesti, okrepitev narodnega ponosa naj odstrani vse odmrle in kvarne poganjke plemenitega narodnega telesa. Delo v šoli in izven nje je treba postoteriti, in če kdaj, je treba posebno v današnjih dneh učiteljskemu delu dati naslov: pionirstvo!

Slovenski učitelj, oplojen s plemenitim idealom Jugoslavije, ki edina je in bo vseh Južnih Slovanov najsilnejša obramba, bo v sklopu z zavedno kmetsko mladino, z zavednim delavstvom ter pridnim slovenskim šolskim naraščanjem vendarle izvedel to, kar je danes in tudi v bodočnosti potrebno. Tvoji, ki so se pokazali tu in tam, so glasen opomin, da naše notranje delo še ni dovršeno in da ni časa za mirovanje.

Gotovo je, da moramo vso pozornost posvetiti povzdigi naše narodne zavesti in ponosa in kjer je še ni, usaditi ter utrditi vero v trajnost naše svobode. Delo nam bo olajšano z dejansko podporo ljudstvu posebno tam, kjer je najbolj ogroženo. Vsako delo pa je treba usmeriti samo v korist celote, ker le tako delo bo rodilo sigurne uspehe.

P.

Maksimalno število učencev

Pred kratkim sem govoril z nekim delavcem, ki se je vrnil za daljši čas z družino iz Francije. Otroka je poslal v našo šolo. Večkrat je prišel povpraševat, kako se učni in kako napreduje njegov otrok. Povedal mi je, da mu je doma pripovedoval, da ni vsak dan vprašan. Oče mi je povedal, da je bil v francoski šoli vprašan dnevno, ter mi ob tej priliki tudi priznal, da je bilo to tam mogoče, ker je bilo maksimalno število učencev 35. Običajno pa jih v razredu ni niti toliko, temveč le 25—30.

Nehote sem se spomnil prilik v naših šolah, kjer so razredi prenatrpani ter trpi mladina duševno in telesno bedo. Naši razredi so mali, v starih šolah večkrat vlažni in nezdravi. Take higienične prilike zelo kvarno vplivajo na telesni razvoj nežnih otrok, posebno še, če je v teh nezdravih prostorih preveč otrok. V zimskem času, ko so prostori zakurjeni, je zrak tako rekoč nasičen s plini, hlapi in CO₂. Pomisliti moramo, da povzroča toplota izhlapevanje vlage iz starih sten in nagnitega vlažnega lesa. K temu pridejo še hlapi, ki prihajajo iz smrdljivih, neočiščenih in vlažnih oblek ter obutve otrok. V razredu imam učence, ki služijo pri premožnejših kmetih ter spijo v hlevih, da kar zaudarja okrog njih. Vlažne potne nogavice in čevlji še povečajo neznošni smrad. Z izdihavanjem CO₂ se zrak kvari, ter je strup za pljuča učencev ter učitelja. Večkrat sem ob takih prilikah mislil na vse tiste, ki s takim zavidanjem in omalovaževanjem govorijo o prijetnosti in lahkoti našega poklica, češ da imamo dnevno komaj par ur dela, potem pa smo prosti. Nikdo od teh pa ne pomisli, v kakšnih nezdravih prostorih zapravlja učiteljstvo svoje zdravje. Ni čuda, da podleže toliko mladih ljudi jetiki in drugim boleznim. Dnevno lahko čitamo v časopisih, kako padajo žrtve »v cvetu svoje mladosti«. Samo preštejte jih v letošnjem letu! Z učiteljstvom vred trpi mladina, ki je v posebni meri podvržena v nežni mladosti jetiki in pljučnim boleznim.

Naše ljudstvo se zaveda pogubonosti nezdravih učnih prostorov in v veseljem žrtvuje ogromne zneske za zdrave in sončne učilnice, toda povsod ni tako! Upajmo, da bo tudi tja prodrlo spoznanje, da je zdrav učni

bila ta skrb poslednji vzrok, da se je odločila ustanovitev Učiteljske tiskarne.

Petdeset let je le kratka doba, vendar pomnja v razvoju slovenskega učiteljstva zelo mnogo. Le tesni povezanosti učiteljskih društev je pripisovati, da si je moglo učiteljstvo zgraditi tako močne ustanove, kot so Učiteljska tiskarna, Učiteljska samopomoč, učiteljski domovi v Ljubljani, Mariboru, Rogaske Slatini, Dom učiteljic, Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani, Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju, Samopomoč učiteljskih otrok itd.

Začeto delo je od leta do leta rodilo nove potrebe, a obseg tega dela je povzročal snovanje raznih odsekov, ki so s svojim marljivim deljenim delovanjem v raznih smereh pripomogeli do najlepših uspehov.

Petdeset let organiziranega učiteljskega dela je za nami. — Uspehov je mnogo — niso še popolni — toda pred nami je še bodočnost.

dom pogoj za zdravstven napredek naše mladine in za veselejšo delo učiteljstva.

Ker se je mnogo šol razširilo, primanjkuje skoro na vsaki šoli učilnic. Celo nove šole so bile grajene, ne da bi se zadostno upošteval naraven prirastek učencev. Koliko šol je v naši ožji domovini, kjer se vrše v enem, dveh ali celo vseh razredih pouk dopoldne od 8 do 11 in popoldne od 1 do 4. V tem kratkem času se razredi ne morejo dovolj prezračiti in otrokom primanjkuje sveži zrak. V razredu je preveč otrok, 60, 70, 80 ali celo več. Zaradi prevelikega števila učencev in zaradi nezdravih in malih razredov, trpe otroci ne le na telesnem, temveč tudi duševnem razvoju. Ni mi treba pojasnjevati, da zahteva moderna pedagogika individualno poučevanje. Individualno delo je potrebno pri vsem šolskem delu. Učitelj se more posvetiti vsakemu otroku edino, če ima dovolj

Največja krivica — nestalnost!

Odkar stoji naše politično življenje v izrednih ali nenormalnih okoliščinah, stoji tudi državni nameščeneec, več ali manj z vso državo upravo vred, v nekem tesnem pričakovanju nečesa posebnega. Morda je to ustalitev razmer, ki se sedaj stalno spreminjajo. Gotovo je, da naše življenje ne pozna stalnosti, in da je bistvo vsega našega pričakovanja neko neutolajljivo hrepenenje po ustalitvi razmer, skratka, po ustalitvi življenja samega. Prepričani smo lahko, da se razmere med narodom ne bodo prej uredile, dokler ne bo državnemu nameščencu v interesu države določen kot njegov pravi delokrog, služba narodu, ne pa kakih trenutno vladajoči politični organizaciji, strankarskim interesom ali celo posamezni osebi. Neizpodbitno dejstvo je, da je narod večni, posamezni režimi brez korovin v narodu pa muhe enodnevnice, da ne govorimo o ubogih in klavnih postavah »zalostnih vitezov«, ki so, recimo, še včeraj igrali nezasišano »važno« in za državo »odločilno« vlogo, danes pa ljudstvo gleda nanje z vsem prezirom in zaničevanjem. Kolikor pa narodu ni več do prezira in zaničevanja, pa je poln zasmehovanja, istovetenja posameznikov z državnim mislijo, na katere račun se je pri nas tako rado grešilo. Da je državni nameščeneec, služec posameznikom ali stranki, izgubil stike z narodom, ni prav nič čudnega, a kot kvarno posledico tega moramo smatrati dejstvo, da se pri malem človeku pojavlja težnja po prilagoditvi vsakršni situaciji.

Državni uradnik kot činitelj države in izvrševalec volje državne oblasti mora biti mož na svojem mestu, biti mora osebnost! To pa je mogoče doseči v prvi vrsti na ta način, da dá država svojemu uslužbencu potrebno stalnost, ki bi mu omogočila svobodno razpolagati s svojimi državljanjskimi pravicami. S stalnostjo bi izginil nad glavo državnega, odnosno javnega nameščence tisti Damoklejev meč, ki mu je stalno grozil, da ga uniči, če bi se ne uklonil diktatu nekaterih poedincev.

Da učiteljska organizacija, posebno slovensko učiteljstvo, vedno ponavlja zahtevo o stalnosti na službenem mestu, ni slučaj, temveč resnična potreba našega dela med narodom, v šoli in izven nje. Čas, ki ga preživ-

VSEBINA:

Petdeset let dela združenega slovenskega učiteljstva. — Delo za Jugoslavijo. — Maksimalno število učencev. — Največja krivica — nestalnost. — Predlogi za ureditev učnega načrta. — † Leopoldu Furlaniju v spomin. — LISTEK: Martina Kačurja poslednja pot. — Splošne vesti. Osebnostne zadeve. Kaj vse pišejo. Učiteljski pravnik. Naša gospodarska organizacija. Mladinska matica. Učiteljska tiskarna. Šolski radio. Stanovska organizacija JUU. Novosti na knjižnem trgu.

V imenu Nj. Veličanstva kralja Petra II., z ukazom kraljevih namestnikov in na predlog ministra prosvete je postavljen za direktorja realne gimnazije v Šibeniku gospod ILIJA MARIČIĆ, dosedanji načelnik oddelka za narodne šole v ministrstvu prosvete. Danes, 19. aprila, je napoten gosp. Maričić na novo službeno mesto.

časa, če ima malo, t. j. primerno število učencev. Zdravstveni in pedagoški principi zahtevajo, da se maksimira število učencev v oddelku. Poudariti moram, da je v interesu napredka, da se teh določb striktno držijo vsi prosvetni faktorji, od najnižjega do najvišjega.

§ 30. finančnega zakona za l. 1933./34. je povišal število učencev na 65. Ta ukrep je bil napravljen v letih najhujše gospodarske depresije ter je glede na težko finančno stanje države opravičljiv. Danes je državno gospodarstvo na boljšem, saj je od tistih dob proračun za 3 milijarde višji. Glede na to pričakujemo, da bodo merodajni faktorji upoštevali tehtne zdravstvene in higienske razloge ter ukinili § 30. fin. zakona iz l. 1933./34. Z ukinitvijo § 30. finančnega zakona bi stopil v veljavo zopet § 51. zakona o ljudskih šolah iz l. 1929., ki določa

»oddelek z enim razredom ne more imeti nad 50, z več razredi pa nad 40 učencev. Kadar se število poveča, se oddelek deli«.

Naša organizacija je v predlogu za fin. zakon za l. 1939./40. predlagala, da se upošteva zopet § 51. zakona o ljudskih šolah, t. j., da ne sme biti v enem oddelku več kot 50 oz. 40 učencev. S tem določilom, bi se zmanjšala prenatrpanost razredov ter bi se učenci vsaj deloma učili v ugodnejših zdravstvenih okoliščinah. Prav tako bi se z manjšim številom učencev lahko učitelj bolj posvetil vsakemu posameznemu učencu ter bi bil uspeh večji, boljši in trajnejši.

Zdravje in pedagoški napredek slovenske mladine in naroda zahteva, da se maksimira število učencev, kakor to določa § 51. zak. o ljudskih šolah ter da se zgradi dovolj velikih, zračnih in sončnih učilnic.

-a-

Ljamo, že sam na sebi krha živce še tako močnemu poedincu, zato smatramo, da je prav sedaj čas, da odločujoči činitelji uvidijo upravičenost naših teženj in zahtev po stalnosti.

Država je brez dvoma na stalnosti uradništva, odnosno nameščencev zelo zainteresirana. Da prednjači v tem učiteljstvo, ni treba posebej poudarjati. Učiteljstvo živi v poedelju, v zadnji gorski vasi. Na polju prosvete in vzgoje širokih plasti naroda zastopa oblast in utrjuje državljansko zavest. Trdnost državne zgradbe ustvarja pozitivna zavest državljanov, od prvega do zadnjega, a za njo je treba žrtvovati vse. Učiteljstvo žrtvuje mnogo, a za uspehe mu je potrebna stalnost.

Stalnost je potreba države, a nestalnost je treba kot glavno krivico prejšnjih režimov nasproti uradništvu čimprej likvidirati!

Predlogi za ureditev učnega načrta

Z ozirom na nujnost boljše ureditve učnih načrtov za narodne šole, je sklicalo 25. marca t. l. Pedagoško društvo v Ljubljani širši sestanek, na katerem je razpravljalo o tem vprašanju. Za osnovo se je vzjel predlog pedag. vodje ljubljanske poskusne šole g. R. Kobilice, ozir. resolucija, ki so jo sprejela učiteljska društva na svojem skupnem jubilejnem zborovanju v Ljubljani dne 11. februarja t. l.

Navzoči so se zedinili v sledečih sklepih: 1. Delitev narodnih šol v višje in nižje narodne šole naj odpade. Mesto tega naj dobi vsaka narodna šola enoten naziv »narodna šola«, brez ozira na to, koliko učnih moči poučuje na šoli. Za napredovanje in administrativno upoštevanje spričeval naj se šteje samo z uspehom predelana učna snov v vsakem šolskem letu kot posebnem razredu. Kdor je n. pr. z uspehom predelal učno snov, predpisano za 3. (4., 5. ali kako drugo) šolsko leto je dovršil 3. (4., 5. ali kak drug) razred.

2. Tehnična učna snov naj se predpiše za vsako šolsko leto (razred) posebej in točno ter naj velja za vse šole v državi. Za ostalo učno snov naj se dade samo smernice za sestavo podrobnih učnih načrtov, ki jih naj sestavijo potem krajevni učiteljski zbori na vsaki šoli. Nadzorniki pa naj potem te podrobne učne načrte končno odobre. Snov v teh podrobnih učnih načrtih naj se prilagodi potrebam kraja po načelu domorodnosti.

3. Vse olajšave, ki so predvidene glede obiskovanja šol v §§ 11. in 12. zakona o narodnih šolah, naj se ukinejo, in sicer zato, da se prepreči izrabljanje mladine (mladinska zaščita) in ker to zahtevajo naraščajoče kulturne potrebe naroda.

4. Dosedanja predmetna razdelitev naj se ukine. Mesto te naj se poučujejo in redujejo sledeči predmeti:

a) narodni jezik, ki se naj poučuje najmanj 6 ur tedensko;

b) domoznanstvo, ki naj obsega dosedanja snov iz zemljepisa in zgodovine;

c) nauk o narodu, ki naj združuje dosedanje predmete: praktična gospodarska znanja, higieno, prirodopis in prirodoslovje ter gospodarstvo;

č) računstvo in geometrija, skupno kot en predmet;

d) risanje, petje, telovadba in lepomiselnost, ki naj obsega vsaj dva letna poučujo skupno z drugimi predmeti v strnjnosti, pozneje se naj pa uče predmetno. Lepomiselnost naj pozneje odpade.

5. Ves pouk naj se vrši samo v materinskih jezikih.

Ker vprašanje s tem še ni izčrpano, bo sledilo temu prvemu sestanku še več drugih, na katerih se bo razpravljalo o minimalni tehnični učni snovi, ki bi jo bilo treba predpisati za vse šole. O poteku nadaljnjih razpravljanih bomo še poročali.

† Leopoldu Furlaniju v spomin

V sredo po Veliki noči je vzel za večno od nas slovo eden najstarejših stanovskih tovarišev, Furlani Leopold, v 85. letu svojega življenja.

Pokojni, goriški rojak, je zagledal luč sveta v lepi plodni Vipavski dolini v Rihembergu 1854. Po dovršitvi osnovne in nekaj razredov srednje šole, si je izbral učiteljski poklic ter prešel na koprsko učiteljsko, katero je dovršil 1877. leta.

Kot učitelj se je v svojem vsemu in veselim posvetil napredku šole in kulturnemu in prosvetnemu napredku naroda v sončni in lepi Goriški. Po kratkem službovanju v Kamniah in Šmarjah je dobil mesto nadučitelja v Št. Andrežu pri Gorici. Lepi, južni plodnosni kraj s pogledom na Furlansko ravnino onkraj Soče in na vinorodna Brda, ga je še bolj spodbujal k neumornemu delu, ki je bilo v tedanjem, njegovem mladostnem času še toliko napornejše, ker je bilo treba med narodom orati še zelo trdo ledino na šolskem, kakor tudi na gospodarskem in prosvetnem polju. Toda tovariš Furlani, četudi mirnega temperamenta, se ni strašil dela, ne napora in kot odločno zaveden narodnjak, ki je ljubil slovensko, pred vsem pa svojo ožjo goriško domovino, se je posvetil delu z vsem žarom ljubezni svojega srca.

Kot dober pevec, praktičen sadjar in vrtinar je izven šole s posebnim veseljem gojil med narodom ti dve panogi izvenšolskega

dela. Vedno se je dobro zavedal visokega poslanstva svojega učiteljskega poklica, bil je zvest in ljubezniv stanovski tovariš ter se je tudi trdno oklenil svojih stanovskih ustanov ter jim ostal zvest vse življenje. Daljšo dobo je bil agilen odbornik goriškega okrajnega učiteljskega društva.

Vojna z Italijo 1915. ga je postavila tako rekoč tik za vojno črto in zato je moral jadrno zapustiti svoj ljubljenski službeni kraj Št. Andrež in z najbednejšimi potrebščinami je pribežal s svojo družino v Ljubljano. Tu je dobil učiteljsko mesto ter bil prideljen šoli Salezijancev na Rakovniku, kjer je sodeloval s pokojnim Ant. Likozarjem, ki je bil približno istih let in istega mišljenja. Tovariš Furlani je bil upokojen koncem leta 1923. Svoj pokoj je skupno z družino preživel v Ljubljani.

V petek, 14. t. m., je nastopil ta naš učiteljski veteran svojo zadnjo zemeljsko pot na pokopališče k Sv. Križu v Ljubljani. Na zadnji poti, v poslednje slovo ga je spremilo prav odlično število njegovih starejših stanovskih tovarišev in nad vse častno število njegovih ožjih goriških rojakov.

Ob odprtem grobu se je z nagljivimi besedami poslovil od pokojnika njegov goriški rojak, tovariš Alojzij Urbančič.

Bodi ohranjen zvestemu in zavednemu stanovskemu tovarišu časten spomin!

Splošne vesti

UČITELJSKI VEČER, POSVEČEN G. RADOJU KNEŽEVIČU

V Beograjskem hotelu »Petrograd« so v soboto, 15. t. m., zvečer priredili beograjski učiteljski prijateljski večer, posvečen g. Radoju Kneževiču, profesorju, bivšemu upokojencu, častnemu članu Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Po večerji je sklicatelj tov. Peter Madžarac nazdravil g. Kneževiču, zahvaljujoč se mu za vedno pripravljenost delovati v korist šole in učiteljskega. Poudaril je njegove osebne zmožnosti in je nato predstavil in pozdravil prisotne zastopnike stanovskih organizacij, in to profesorske g. dr. Danila Medakovića, poštarke g. Ljubišo Nikića, meščanskošolske g. Vesiča in zvanjčnikov finančne kontrole g. Marjana Klobučarja. Pozdravil je tudi g. Nedeljka Divca, Dragoljuba Petrovića in druge prisotne goste.

Predsednik JUU g. Ivan Dimnik je v svoji zdravici poudaril pomen združenega delovanja profesorjev in učiteljskega, za katero se imamo zahvaliti predvsem Radoju Kneževiču. Nato je obrazložil motive, ki so vodili učiteljsko, da je izvolilo g. Kneževiča za svojega častnega člana, in omenil tudi trnjevo pot, po kateri se je še pred kratkim hodilo. G. Dimnik je še posebno poudaril besede

g. Kneževiča, namenjene učiteljskemu na glavni skupščini v Novem Sadu in Skoplju in izrazil polno zadovoljstvo učiteljskega, da se dejanja skladajo z obljubami. Na koncu je gospod Dimnik izrazil zadovoljstvo nad dejstvom, da je vrmenj šoli zelo dober prosvetni delavec.

Predsednik glavne uprave profesorskega društva g. Danilo Medaković je poudaril, da je z reaktivacijo g. Kneževiča gimnazija dobila svojega sposobnega uslužbenca, a profesorski stan tudi popolno satisfakcijo. Rekel je, da so tudi nadalje na strani Radoja Kneževiča velike simpatije v profesorskih vrstah, katerim je on vedno dajal in daje maksimum svoje delavnosti. Na koncu je priporočil nadaljevanje skupne akcije vseh prosvetnih delavcev v dobrobit šole in učiteljskega stanu. Zahvalil se je za pažnjo, ki jo je učiteljsko s to prireditvijo izkazalo Radoju Kneževiču in s tem tudi profesorskemu stanu.

Zastopnik združenja poštarjev g. Ljubiša Nikić je nazdravil g. Kneževiču z željami, da se skupno delo še bolj poglobi v korist države in v korist uslužbenih stanov.

G. Radoje Kneževič se je zahvalil za lepe zdravice in rekel, da se delo nadaljuje v isti smeri, ki je bila prej začrtana, da je sodelovanje prosvetnih delavcev v zvezi z ostalimi stanovski resna potreba današnjega časa, da so

vzgojitelji moralno obvezani prednjačiti z vzgledom vztrajnosti in stabilnosti in da bo on tako delovanje spontano nadaljeval s prijatelji, ki jim leži na srcu dobrobit naroda, njegove šole in skupna svoboda. Zahvalil se je tudi na pripravljenosti učiteljskega in profesorskega, nadaljevati združeno akcijo, ker to narekujejo interesi šole, ki jim vsi služimo.

V imenu učiteljskega in notranjosti države so pozdravili g. Kneževiča gg. Gligor Čikara iz Siska, Dušan Militinović iz Dol. Nevlje in Raja Stepanović iz Grgurevca. Prečitane so bile prispele brzojavke iz Banje Luke, Užic, Skoplja, Cetinja in Sarajeva. G. Madžarac se je končno zahvalil za obilno udeležbo in zdravice in je ob 12. uri zaključil tovariški večer.

SPOMENICA SLOVENSКИH ŽEN

Slovenske žene, ki so med prvimi razumele zahteve sedanjih dni in spoznale nujnost združitve vseh narodnih sil, so nam poslale v objavo naslednjo spomenico:

Slovenske žene smatramo v teh usodnih trenutkih za nujno dolžnost, da poudarimo svojo edinstvo in vprašanjih, ki zadevajo koristi našega naroda in naše države, in da s to edinstvom manifestiramo za svojo narodno državo, v kateri vidimo edini prirodni okvir za svojo narodno rast ter edino poročstvo za svoj politični, gospodarski in kulturni razvoj. Spričo resnosti položaja hočemo usmeriti svoje delo za narod tako, da bo mogoče obiti vsa trenja ter delati skupno za skupne koristi.

V nas je svetel spomin na čas ob majniški deklaraciji, ko so slovenske žene s čudovitim pogumom in vztrajnostjo pomagale graditi našo novo državo Jugoslavijo, ki jo moramo in hočemo z delom utrjevati in ohraniti sebi in svojim potomcem.

V Ljubljani dne 30. marca 1939.

Tej spomenici se je doslej pridružilo 66 ženskih društev in članstvo 185 mešanich organizacij, ki so prepričane, da se ji bodo pridružila še ostala ženska združenja.

IZDAJA LEPOSLOVNIH REPREZENTATIVNIH LITERARNIH DEL!

Če hočeš prav spoznati narod, se moraš v prvi vrsti seznaniti z njegovim književnostjo, ki je emanacija narodnega duha. Prijatelji bolgarske književnosti so osnovali Knjižnico bolgarskih pisateljev, z namenom, da seznanijo slovensko javnost z najboljšimi deli bolgarske literature in na ta način še ožje povežejo kulturne stike dveh bratskih narodov. Knjižnica bolgarskih pisateljev ni trgovsko, temveč kulturno podjetje, kar se vidi iz cene knjig. Pet zvezkov del najboljših bolgarskih pisateljev — skupaj 1000 strani, ne bo stalo več ko 100 dinarjev!

Prevodi so avtorizirani.

V prvi seriji bodo izšle naslednje knjige: »Baj Ganju«, mojstrovina neumrlega Aleka Konstantinova, prevedena na vse evropske jezike, najboljša slika Bolgarov, najbolj čitana knjiga na Bolgarskem, katere naslov je postal sinonim Bolgarov sploh, prikazuje njihov psihološki obraz.

»Zemlja in Gerakovi« od slavnega bolgarskega pripovednika Elina-Pelina. Kdor želi spoznati bolgarski narod, njegovo dušo, njegove navade, žalosti in radosti, spoznati prave predstavnike bolgarskega naroda-kmeta, mora na vsak način prečitati ti dve sijajno pisani noveli, polni lirčnosti in divnih popisov. »Zemlja« je celo prirerjena na film in prevedena na več evropskih jezikov.

»Alkemija ljubezni«, zbornik pripovedk bolgarskega najboljšega satirika Svetoslava Minkova, z živahno pisateljsko fantazijo enega najzanimivejših pisateljev novejših progresivne literature.

»Kolera«, vojakov dnevnik, od Ljudmila Stojanova, daje najrealističnejšo podobo vojne. Knjiga je prevedena v nemščino, angleščino, ukrajinsščino, v ruščini pa je doživela dve izdaji.

»Bela steza«, roman Orlina Vasileva, ki mu je ozadje meščanska vojna 1923. leta. Roman, v katerem junaki razbijajo svoje gla-

ve ob zid ali pa razbijajo zid. »Bela steza« je najboljši roman bolgarske meščanske vojne.

Da bi mogli organizatorji pripraviti izdajo knjig, prosimo, da vsakdo, ki se zanima za bolgarsko književnost in namerava knjige naročiti, naj sporoči čimprej neobvezno svoj pristanek na naročilo in naslov na: upravo »Učiteljskega tovarišaa«.

GOSPODINJSKO NADALJEVALNI TEČAJ V KRUPLIVNIKU

Od 2. decembra 1938. do 15. marca 1939. se je vršil na ljudski šoli v Kruplivniku 1. gospodinjsko nadaljevalni tečaj. Tečaja se je udeleževalo 10 rednih in 1 izredna tečajnica. Tečajnice so pod vestnim vodstvom voditeljice pokazale mnogo veselja in zanimanja za kuhanje. Voditeljica jih je znala tako pridobiti, da je zanimanje za tečaj postalo splošno v vsej okolici in se že sedaj oglašajo dekleta za drugi tečaj.

Redna predavateljica in voditeljica tečaja je bila učiteljica Mara Kaiser, izredna predavateljica pa gg. ban. zdravnik dr. Lukman Branko in kaplan Lajnšček Ludvik.

Ob zaključku tečaja je bila zakuska, katere so se udeležili gg. Bačić Franc, predsednik občine, Kolenc Ivan, župni upravitelj, Lajnšček Ludvik, izredni predavatelj, člani šolskega odbora in tukajšnji učiteljski zbor.

Ob tej priliki je imel g. predsednik občine govor na tečajnici in gđc. voditeljico tečaja ter izrazil svoje zadovoljstvo nad uspehom tečaja, ki so se ga tečajnice s tolikim veseljem udeleževale. Voditeljici se je v iskrenih besedah zahvalil za njeno požrtvovalnost in jo prosil, da tudi v bodoče dela v tem pravcu za splošni napredek našega naroda.

Za njim je govoril šolski upravitelj Bežan Viljem, ki je tečajnicam obrazložil njih težko življenje, ko morajo vsako leto na sezonsko delo. Z lepimi besedami jim je nasvetoval, naj nikdar ne prekinejo stika s šolo, kajti šolska vrata so jim vedno odprta. Nato se je zahvalil tov. voditeljici za njeno požrtvovalnost in trud, ker je priredila in vodila tečaj, čeprav ni imela na razpolago ne prostora in ne kuhinjske posode, ampak se je tečaj vršil in njeni sobi in z njenim kuhinjskim učiteljem Č.

— Zahvala. Ob priliki letošnjih velikonočnih praznikov mi ni bilo mogoče čestitati prijateljem in somišljenikom. Isto tako nisem v položaju, da se osebno vsakemu posebej zahvalim na mnogobrojne čestitke, ki sem jih prejel iz vse države. Zato se vsem zahvaljujem tem potom z željo, da skoro nastopi dan vstajenja tudi našim skupnim prosvetnim in stanovskim idealom. — V Beogradu 17. aprila 1939. — Ivan Dimnik.

— Važno obvestilo! Izšla je zanimiva brošura »Pot do blagostanja, sreče in neodvisnosti« z zelo pestro in poučno vsebino, ki bo zanimala vsakogar. Ta brošura daje odgovor na vsa sodobna gospodarska vprašanja. Vsakemu človeku — delavcu, kmetu, uradniku, obrtniku ali trgovcu — prav vsakemu bo knjižica dobrodošla in vsak bo dobro storil, ako se bo ravnal po nasvetih, ki jih bo našel v njej. Odločili smo se poslati to knjižico — do nadaljnega — brezplačno vsakemu, ki nam pošlje svoj naslov in znamko za 1 dinar za poštino. Pišite še danes na »Moj Dom«, Ljubljana, Dvořakova ulica 8.

— Podporno društvo državnih in banovalnih uslužbenecv dravske banovine bo imelo izredni občni zbor v petek, 28. aprila t. l., ob 19.30 uri v beli dvorani hotela Uniona v Ljubljani. Dnevni red: 1. Sprememba društvenih pravil. 2. Sprememba čl. 26. pravilnika bolniškega sklada. — V primeru nesklepčnosti bo pol ure pozneje istotam s istim dnevnim redom nov občni zbor, ki bo sklepal veljavno ne glede na število prisotnih članov.

— Braniborova akcija pirhov. Tradicionalna nabiralna akcija narodnoobrambene organizacije »Branibor«, ki vsako leto zajame vso našo osnovnošolsko mladino, da enkrat v letu prislulne narodnemu utripu preko državnih mej, je spričo dogodkov zadnjih tednov rodila letos rekordni uspeh. Potrebe

Mina K.:

Bilanca

Pri sosedovih je zavekalo. Deseti otrok je zagledal luč sveta. V sobi je bila zbrana vsa družina in nemo motrila zdravega fantiča. Skozi priprto okno se je začel šepet rojenic. Pisana bo njegova pot, je dejala prva. Učitelj bo, je pristavila druga. V hiši trpinov se je rodil vedno trpin, je končala tretja.

Minilo je dvajset let. Preko prve strani vseh časopisov je bilo zapisano: Kriza. Ulice so bile posute z letaki: Kriza. Nada domovine, doraščajoča mladina je hodila s sklonjenimi glavami. Miha, srednje razvit fant, se je potikal v družbi tovarišev po mestnih ulicah. Janez je držal v roki časopis in čital. »Kaj nam mar kriza!« se je glasno jezil Jože. »Mi hočemo dela!« je vpil Jaka. »Mar smo zastojni trgali hlače v šolskih klopih!« je robantil Pavle.

»Ti, mevža,« so se vsi naenkrat kakor razdraženi sršeni zakadili v Miho, »čemu molčiš? Zavekaj,« mu reko, »če misliš, da te bo potem kdo namestil!« Miha ni odgovoril. Razšil so se. Truden se je opotekal proti domu. S težavo se je privlekel preko številnih stopnic do četrtega nadstropja. Vrata so se nenadoma odprla in enajst glav je strmelo vanj. Z očij jim je bral vprašanje: »Si nameščen?« Z obema rokama se je zagrebel v lase, zdrvel mimo njih, vrgel se na divan in tam obdržal.

Leto pozneje so se tovariši zbrali v parku na posvet. Besedo je povzel Jože: »V brezposelnosti smo preživeli dobro leto. Vse prošnje in čakanje je zaman. Sklenil sem svoje račune. Postal bom dimnikar.« »Za agenta

pojdem,« je odločil Janez. »Tovariši,« je pričel Jaka, »pred dobrim mesecem sem se seznanil z mlado gostilničarjevo vdovo. Poročim se in postanem oštr.«

»Kaj pa ti, Miha, kako si se odločil?« — so ga pobarali vsi. Malo v zadregi se je Miha odkašljaj in dejal: »Tovariši, vsem želim mnogo sreče in zadovoljstva. V sebi čutim poklic in čakal bam, saj večno ne more biti tako.« Segli so si v roke in odšli vsak svojemu cilju nasproti. Miha je zavil globlje v gozd. Krenil je s poti in se naslonil na drevo. Čudne misli so mu rojile po glavi. Obupaval je. — Trd prijem za rama ga je zbudil iz omotice. »Kaj, ti tu — Miha?« ga je vprašal debeluščen gospod. Debelo je buljil Miha vanj in kakor bi se prebudil iz globoke nezavesti, je izrekel začudeno: »Vi, boter?« Slab si, Miha, kaj te tare,« ga je vprašal boter. »Brezposelnost,« je zateglo odgovoril Miha.

Boter je segel v žep, izvlekel vizitko, napisal nekaj vrstic in jo z nekaj metulji stisnil presenečenemu Mihi. »Pojdi s prvim vlakom do najvišjih, pojutrišnjem pa se boš podal na svoje prvo mesto,« mu je svetoval boter. Miha je komaj zajel nekaj besed v zahvalo in jo odkuril na postajo... Čas je minil, kakor bi trenil. S papirji v roki je stal Miha pred botrom in se mu zahvaljeval za storjeno mu dobroto. »Kaj boš neki, v življenju pač nikdar ne opraviš brez botrov,« mu je smeje dejal debelušni mož. Stisnil je Mihi roko in mu želel srečo...

Mlad in neizkušen je stopil Miha v vrtinec življenja in sedaj se je pričel njegov križev pot. Prva njegova služba — lepo mesto. Ponosno je hodil po ulicah in ni čutil oblakov, ki so se zbirali nad njim in mu pripravljali prvo nevihto.

Po nekaj dneh službe je Miha prejel od predstojnika dekret, da je premeščen. Mihi ni šlo v glavo, kako se more premestiti človek preden je prejel prve prejemke in preden je sploh položil uradno prisego. Skrušen in potrjen je zavil v predmestje in hodil po ulicah brez cilja. V glavi mu je šumelo. Vprašanje je drvelo za vprašanjem po razbičanih možganih. Nenadoma je obstal. Njegovo trdo glavo je razbistril svetel žarek. Naenkrat mu je bilo jasno. Ves postopek se mu je zdel popolnoma razumljiv. Jezil se je, čemu se je sploh mučil z nepotrebnimi vprašanji. Sila močnejšega botra te je pognala, da spoznaš življenje, mu je odmevalo po možganih. Naj bo, je glasno pristavil, kakor bi se s kom pogovarjal. Hitrih korakov je odšel domov, zložil svojo roptotijo v kovček in jo mahnil v novi kraj... Odslej je neprestano potoval. Držal se je reka: Svet je velik in preden ga boš prepotoval le nezaten kos, boš ostarel.

Pri »Boštjanu« so sedeli nekdanji štirje sošolci in proslavljali desetletnico mature. Oštr Jaka se je pogladil po obilnem truhlu, pozdravil vse prisotne in se jim zahvalil, da so se odzvali njegovemu vabilu. Povabil sem tudi tovarišico Mino, a se žal ni odzvala; je pojasnjeval Jaka. V živih slikah so si prikazovali svojo preteklost in nazadnje pobarali še Miho, kako je preživel ta čas.

Miha jim je na kratko opisal svojo pot in pristavil: »Učitelj mora mnogo potovati, če hoče poznati domovino! Sedaj službujem na dvanajstem mestu.« »Kakšno plačo imaš?« so ga pobarali? »Ni velika, a je zadostna,« je odgovoril. »Mi, vzgojitelji, moramo biti narodu vzgled dela, pobožnosti in posebno še skromnosti,« je hitel pojasnjevati Miha. »Za skromno življenje je naša plača še kar lepa!« je za-

ključil. »Ali ti ni žal, da nisi prebral, kakor mi?« so ga enoglasno pobarali. Odkimal je, vzdignil čašo, napil vsem in jo izpraznil do dna. »Eni zase, mi za narodov blagor!« je dejal — in poveznil čašo.

Vrata gostilniške sobe so se odprla. Vstopila je elegantna dama. Premotrla je goste in pogled ji je obvisel na naših znanih. Za obloženo mizo so sedeli: blede suhec in štirje debeluharji.

Pozdravljena Mina, so ji zaklicali debelušneži in ji odkazali mesto. Sedla je, z ramo pokazala na bledega moža in vprašala: »In ta?« Še preden je izgovorila, so ji dejali: »To je vzgled skromnosti — naš Miha!«

+ JUU SRESKO DRUŠTVO MARIBOR LEVI BREG je zborovalo 11. marca t. l. v Mariboru. Od 90 članov je bilo navzočih 81, t. j. 90 %, odsotnost opravičilo 8 članov, kar dokazuje lepo stanovsko discipliniranost članstva.

Tov. predsednik je ob otvoritvi posebej pozdravil sres. šol. nadzornika tov. Močnika Petra, na novo pristopivšo članico tov. Kulovec - Korbar Ivo.

Objavil je najvažnejše dopise, grajal zamudnike, ki kljub urgencam še niso doposlali podatkov o socialnem in gospodarskem položaju, o odtujitvi posestev in anketnih polsploh. Nato je podal obširno in zanimivo situacijsko poročilo o predsedniškem zboru. Blagajniško poročilo je izostalo.

V točki: aktualne stanovske, pedagoške in službene zadeve je ugotovil, da žal od članstva k tej, izrečno za skupno razpravo za-

narodnoobrambena dela so se letos podestorile, val narodne zavesti zajema sleherni slovensko vasico in dramo k delu vsakega narodnega vzgojitelja. Tudi najbednejši slovenski otrok polaga na oltar domovine svoj mali prispevek. — Osrednji odbor v Ljubljani naproša, da posamezna šolska vodstva v kolikor še niso odposlala prispevkov — nakažejo nabrane zneske s ček. položnico: »Društvo Branibor« — osrednji odbor, Ljubljana, št. 14.081. — Šolska vodstva pa, ki

akcije še niso izvedla, naproša »Branibor«, da to napravijo sedaj po velikonočnih počitnicah.

Osebnne zadeve

—i Za sreskega šolskega nadzornika v Murski Soboti je bil postavljen Antauer J. Evgen, učitelj iz Tišine istega sreza.

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—i Profesor Radoje Knežević reaktiviran. Razni listi poročajo o reaktivaciji prof. Radoja Kneževića, častnega člana Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

—i »Za narodov blagor« je naslov uvodnega članka v »Novi dobi« z dne 14. aprila, ki pravi med drugim tudi: Na podeželju pa je v istem času oral celino na narodnem, prosvetnem in gospodarskem področju naš slovenski učitelj, ki se je kljub nezadostni plači naravnost idealno in nesebično posvečal vzgoji naše mladine, pri tem pa našel še vedno dovolj časa izven šole za svoje gospodarsko in prosvetno delo. Tako je bil naš vaški učitelj dolga desetletja vzgojitelj mladine v šoli, izven šole pa je zbiral okrog sebe ukaželjne in jim nazorno kazal, kako je treba gojiti sadno drevo, vinsko trto, čebelarstvo in umno gospodarstvo sploh. — Prve drevesnice, ki smo jih imeli Slovenci, so bile šolske drevesnice, zato ima ravno naš podeželski učitelj glavno zaslugo za razvoj slovenskega sadjarstva, ki donaja dandanes mnogim krajem vsako leto milijone in daje desetisočim naših kmečkih družin obstanek na slovenski grudi. Tako je dal naš učitelj našemu kmečkemu človeku poleg pismenosti tudi gospodarsko izobrazbo in položil temelje umnega kmetijstva. Z vzornim idealizmom in vzgledno vztrajnostjo je dajal učitelj narodu vse svoje duševne in telesne sile. Za svoje delo

je prejemal le malo posvetnih dobrot, po krivdi nasprotnikov pa dostikrat ni užival niti hvaležnosti nahujskanega in zapeljanega naroda.

—i »Kmetijski list« z dne 12. aprila ponatiskuje iz »Učiteljskega tovariša« od 6. aprila del uvodnika »Narodna zavest«.

—i »Učiteljski list« z dne 5. aprila pri naša poročilo o proslavi 70 letnice slovenske učiteljske organizacije v Ljubljani.

—i »O knjigah za učenje in učenke ljudskih šol« je daljši članek v »Slovenskem narodu« z dne 18. aprila, v katerem razpravlja, kako bi tudi na pedagoškem polju lahko začelo živeti samobitno življenje.

—i Šolski radio na Poljskem. Delegati komisije za širjenje radia na Poljskem se obračajo v resoluciji na prosvetno ministrstvo, naj čimprej omogoči nabavo radijskih sprejemnikov šolam. Doslej ima na Poljskem radio aparate 6523 šol. (Radio Ljubljana, št. 16.)

Plašči,

kostumi,
obleke

z a d a m e

PRI LUKIČ-U
Ljubljana, Stritarjeva 9

—§ Ukinitve § 263. u. z. je bila objavljena v fin. zakonu za l. 1939./40. in je stopila v veljavo dne 1. aprila t. l. Vsa izplačila poviškov na podlagi dosedanjih napredovanj se nakažejo počenši s 1. aprilom t. l., in sicer tako, da se odtegne aprilski povisek za pokojninski sklad in bo dejansko izplačan povisek s plačo za mesec maj.

—§ Vprašanje Z. Ž.: Stanovanje, ki mi ga je odkazal krajevni šolski odbor, je vlažno in za prebivanje neuporabno. Zahteval bom komisijski pregled stanovanja. Odgovorite mi, prosim, kdo plača stroške komisiji — ali jaz ali krajevni šolski odbor.

Odgovor! Stroške plača tisti, ki povzroči pregled.

Naša gospodarska organizacija

—g Zadrudnikom Učiteljske samopomoči.

V prvem četrtletju 1939. leta (januar, februar, marec) je umrlo 12 zadrudnikov — 476. do 487. smrtni primer. Ti so: Arselin Ana, Ljubljana; Stenovac Ivan, Domžale; Kogoj Peter, Gorica; Wudler Peter, Celje; Sevnik Franjo, Fara pri Kočevju; Varl Ludovik, Poljčane; Pelko Matija, Toplice; Korban Ivanka, Ljubljana; Celnar Ana, Ljubljana; Zotter Karolina, Gomilsko; Rosina Ana, Ormož; in Koderman Marija, Maribor. — Zadrudna uprava je izplačala njihovim dedičem 157.200 din posmrtnine.

stavi podrobnih učnih načrtov ne odločajo nepedagoški činitelji in slične korporacije. Sekcija blagovoli Kmetijski zbornici predočiti te naše pomisleke in v interesu skupnega sodelovanja pri dvigu našega kmetijskega živja izraziti željo, da sekcija kot predstavnica slovenskega učiteljstva sodeluje pri vseh akcijah zbornice, v kolikor te streme po resničnem, breztenenčnem pospeševanju našega kmetijstva in kmetstva na prosvetnem, gospodarskem, socialnem in obkulturnem področju.

2. Članstvo tuk. obmejnega učit. društva ugotavlja, da učiteljsko izvenšolsko delo zares, žal, nazaduje, toda prosi sekcijo, da na merodajnih mestih predoči razloge tega nazadovanja, t. j. naraščajoče težave, ki se temu učiteljstvu stavi pri vršitvi vprav tu ob meji tako potrebnega izvenšolskega dela, v katero se čutijo upravičene vtikati se često nepoklicani, in množe se primeri, da izven šole poučujejo celo šolsko mladino nekalificirani in šolskemu zakonu neodgovorni laiki. Zato naj se pri ocenjevanju učiteljskega izvenšolskega dela upoštevajo vse to delo obravnavajo prilike in je vsaj za obmejno ozemlje sestaviti in izdati nekaj regulativ izvenšolskega dela učiteljstva. V tem regulativu naj prevladuje moment narodne sloge in narodne obrambe! (O tej točki se predloži daljši odborov sklep sekciji.)

3. Prihodnje naše zborovanje bo dne 6. maja t. l.

4. V juniju bomo zborovali v Ptuj, kjer bomo v skupnem obmejnem učit. zborovanju sprosili 70-letnico ptujkega učiteljskega društva.

Mladinska matica

—mm V velikonočni prilogi Moravskega večernika je izšla K. Širokova mladinska črtica »Trinajst obsojenih«, ki je bila objavljena svoj čas v »Našem rodu«. Črtico je prevedel češki pesnik in znani prevajalec iz slovensčine O. F. Babler.

—mm Letos izidejo v rednih publikacijah sledeče knjige: 1. Fran Roš: Dija, z barvnimi ilustracijami, ki jih je izdelala Ksenija Prunkova. 2. Tone Seliškar: Janko in Metka. Knjigo je bogato ilustriral Drago Vidmar. 3. Vlado Klemenčič: Iz starih in novih časov, z ilustracijami Hinka Smrekarja.

Učiteljska tiskarna

—t Z lepo knjigo napravite sebi in drugim prijetno življenje. Knjigarna Učiteljske tiskarne vam priporoča sledeče knjige, ki jih lahko plačate v mesečnih obrokih.

a) Za odrasle:

Dr. Fr. Mesesnel: Janez in Jurij Šubic; v polusnje vez. knjiga din 200.—

Anton Podbevšek: Ivan Grohar; v polusnje vez. knjiga din 200.—

L. M. Škerjanc: Emil Adamič; v polusnje vezana knjiga din 125.—

Gustav Renker: Pet mož gradi pot, v platno vezana knjiga;

dr. Klement Jug: Zbrani planinski spisi, v platno vezana knjiga;

Eugene Rambert: Svizec z ovratnico, v platno vezana knjiga;

Eugene Rambert: V borbi z goro, v platno vezana knjiga.

Vse 4 knjige za din 240.—. Posamezna knjiga din 80.—

Dr. Julius Kugy: Iz mojega življenja v gorah, v platno vezana knjiga;

Boris Režek: Svet med Grintovci, v platno vezana knjiga;

dr. Janez Mencinger: Moja hoja na Triglav, v platno vezana knjiga;

Waldemar Schmidtman: Stari gams, v platno vezana knjiga.

Vse 4 knjige za din 240.—. Posamezna knjiga din 80.—

Luka Lavtar: Posebno ukoslovje računskega pouka v narodni šoli, vezano din 48.—

Zaletel: Zgodovina telesne vzgoje in Sokolstvo, din 30.— broš., vez. din 40.—

Dr. Fr. Derganc: Svetozor, broširan din 80.—, vezan din 90.—

Kot izredni publikaciji pa izideta ob koncu šolskega leta še: Marta in Radovan Klopčič: Dedek Miha. Slikanica v 4 barvnem tisku z besedilom, ki ga je priredila Anica Černež, in kot ponatis iz »Našega roda« Villima Kunsta »Za tri dinarje elektrike«. Snov bo v knjigi popravljena in dopolnjena.

—mm Poučno delo Vilima Kunsta: »Za tri dinarje elektrike«, ki je vzbudilo pri naši mladini toliko zanimanja, se prevaja že tudi v hrvaščino. Oglasili pa so se tudi zainteresirani za srbski in bolgarski prevod. Najbrž izide delo v kratkem času kar v treh prevodih.

Dr. Fr. Derganc: Borba zapada in vzhoda, cena din 6.—

Andrej Rape: Tisoč in ena noč, 3 zvezki, broš. po din 10.—, vez. po din 15.—

Janko Žirovnik: Narodne pesmi z napevi, 1. zvezek, karton din 50.—, vezan din 50.—, 2. zvezek, karton din 40.—, vezan din 46.—

b) Za mladino:

Josip Ribičič: Pisane lutke, cena 60 din.

Josip Ribičič: Tinkin zajček, cena 35 din.

Manica Komanova: Stric s košem, cena 18 dinarjev.

Manica Komanova: Teta s cekarjem, cena 12 dinarjev.

Engelbert Gangl: Moja pot, 10 knjig, pol platno din 200.—, celo platno din 250.—, pol usnje din 320.—

Pavčič: Mladina poje. Za male pianiste, 20 dinarjev.

Karel Pahor: Sto narodnih napevov za gosli, 5 zvezkov po 12 dinarjev.

Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. stopnja din 3.—

Ne odlašajte z naročili, da se ne boste dolgočasili ob počitnicah.

Šolski radio

—r XXVI. Torek, 25. aprila: Pomen treznostnega tedna za mladino; g. Vojko Jagodič. II.—III.

—r Petek, 28. aprila: Razgovor otroka. »Kdo je naš največji sovražnik. Bežigradska poskusna šola, vodi g. Miroslav Zor. II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 23. aprila, predaval g. inž. Matija Absec: Več lucerne.

Stanovska organizacija JUU

iz društev

Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LITIJA javlja, da odpade prihodnje zborovanje na višenjsko stran. Na zasavski strani smo zborovali že 17. decembra 1938. Tov. odborniki z dolenske strani so že bili pismeno zaproseni za določitev kraja in dnevnega reda zborovanja, ki bi naj bilo 20. maja t. l.

Predsedstvo.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUTOMER bo zborovalo 6. maja t. l. pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Začetek ob 11. uri. Dnevni red običajen. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARIBOR DESNI BREG bo zborovalo dne 22. aprila ob pol 10. uri v Mariboru, Narodni dom. Dnevni red: 1. Situacijsko poročilo. 2. Dopisi. 3. »Sodobna šola v bistvu in načinu«, predavata tov. Drekonja Ciril in Vranc Ernest. — Pred zborovanjem bo ob 8. uri v istih prostorih seja upravnega in nadzornega odbora.

Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LENDAVA bo zborovalo šele 6. maja 1939. ob 9. uri v Dobrovniku, ker radi velikonočnih

počitnic ni bilo mogoče zborovati ob dogovorjenem datumu. Dnevni red bo sledeč: 1. Poročila odbornikov. 2. Dopisi in predlogi. 3. Predavanje tov. Antauerja o računskem poku (nadaljevanje). 4. Slučajnosti. Vabi odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KOZJE bo imelo zborovanje dne 22. aprila 1939. v Kozjem ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Dopisi. 2. Poročilo predsednika. 3. Predavanje: Mirko Koželj: Spoznavanje šolskega okoliša. 4. Lovše: Učiteljski dom v Mariboru. 5. Predlogi in slučajnosti. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELŠAH bo imelo redno zborovanje dne 6. maja ob 10. uri v Žetalah. Na sporedu je nadaljevanje predavanj sreskega kmetijskega referenta g. Bračka o gospodarskih problemih našega sreza, referat g. sreskega šolskega nadzornika Albina Šprajca o psihologiji slovenskega učiteljstva ter volitve delegacije za skupščino. Za prevoz od Rogatca do Žetal z avtobusom je preskrbljeno in se naj nihče ne straši prevelikih stroškov. V lepem vremenu napravimo po obedu izlet na bližnje vzorno posestvo v Podlehniku, kjer se nudi tudi prelep razgled po celih Haložah. Učiteljstvo iz Žetal je kljub oddaljenosti ze-

mišljeni, ter nalašč za delovno pritegnitev vsega članstva v naša društvena zborovanja uvedeni točki ni sprejel nobene vloge. Stavil je predlog, da se izvoli za resumacijo podatkov iz anketnih pol o našem materialnem položaju pregledovalca, za katerega je bil izvoljen tovariš Andrejčič Ivan. Priporočal je glasili »Naš glas« in »Zaščito otrok in mladine« v naročitev. Apeliral je, da po možnosti vse članstvo sodeluje pri novi anketi o telesnem razvoju učencev ter o tej anketi spregovoril tudi podrobno, Apeliral je, da se danes ob 14. uri udeležimo gozdarskega predavanja in sporočil, da je predavatelj g. inž. Miklavčiča zaprosil, naj poda sliko stanja, potreb in hib našega obmejnega, vedno bolj nazadujočega gozdarstva.

Sledila je volitev skupščinskih delegatov. Zaradi slabega stanja društvene blagajne ostanemo pri prejšnjem sklepu ter društvo zastopa pri obeh skupščinah le tov. predsednik ali njegov namestnik. Prostovoljno se je izjavil pripravljenega kot delegat udeležiti se banovinske skupščine na svoje stroške tov. Horvat Božidar, kar je bilo soglasno odobreno.

Sprejeti sklepi:

1. Društvo odobrava resolucijo predsedniškega zbora z dne 5. marca t. l., s katerim je ta zavzel načelno stališče k posameznim točkam resolucije Kmetijske zbornice, v kolikor ta poziva oblast k strogemu izvajanju prepovedi bivanja učiteljstva izven službenega kraja, se sklicuje na zakonite dolžnosti učiteljskega izvenšolskega dela, govori o preostroju učiteljske ter o umestni demokratizaciji nižjega, zlasti ljudskega šolstva. V interesu pedagoške višine zahtevamo, da pri se-

Končno je sledilo nad eno uro trajajoče zanimivo predavanje tov. Kontlerja Julija o prvem čitalno-pisalnem pouku. S svojimi izjavami je predavatelj »razorožil« tiste, ki so pričakovali rešitev vprašanja: velika tiskanica ali mala pisarnica? S prikazanjem možganskih funkcij pri čitalno-pisalnem aktu imajo po raznih naziranjih navedenih funkcij lahko oboji prav. Predavatelj, pristaš in borec za fonomimiko, katero nam je istotako razložil, je bil ob sklepu deležen vsestranskega odobravanja. Tov. Vranc je opozoril na enopozteznost pri veliki tiskanici.

Popoldne je zanimivo o gozdarstvu predaval ob skioptikonu g. inž. Miklavčič, žal ob premali udeležbi članstva.

Vauda Mirko, preds. Rečnik Ivanka, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELŠAH je zborovalo dne 11. marca v Št. Vidu pri Grobelnem. Navzočih 46 članov, odsotnih 32, odsotnost je opravičilo 6. Po pozdravih, čestitkah in spominskih besedah pok. tov. Tomažiču je predsednik podal poročilo o vseh aktualnih vprašanjih naše organizacije in našega stanu.

Sreski kmetijski referent g. Bračko je nadaljeval ciklus svojih predavanj o problemih gospodarskega napredka našega sreza. Tokrat je obširno obravnaval vprašanje obnove vinogradov ter prosil učiteljstvo, naj bo s svojimi nasveti kmetu v pomoč, da se ne bodo zopet vršile iste napake, ki so povzročile, da pri dosedanjih nasadih vinogradništvo v našem srezu ni dalo onih uspehov, ki so po klimatičnih prilikah našega sreza mogoči. Podal je nato temeljne smernice za obnovo vinogradov glede rigolanja, izbire ameriških podlag in ple-

menitih sort v posameznih predelih sreza in naposled govoril o prednosti suhega cepljenja pred zelenim. Njegova predavanja se bodo nadaljevala.

Na povabilo predsednika se je zborovanja udeležil tov. Pogačnik iz Celja, ki je podal zanimivo poročilo o delovanju in name-nih naših posameznih gospodarskih ustanov, osobito o smotrenem delu Učiteljske tiskarne, ki pa je učiteljstvo vse premočno znano in ne najde zato med njim pravega odmeva. Njegova prepričevalna izvajanja za pristop kot zadrudniki so imela takoj lep uspeh, želeli je le, da bi se pomnožilo število stalnih odjemalcev.

Prihodnje zborovanje bo v Žetalah.

Verk Miloš, preds. Rataj Oskar, tajnik.

—t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru dobiti vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znance; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasnit« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovoznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in tudi preprosta knjigoveška dela.

lo redno posečalo naša zborovanja, izkažimo se jim enkrat hvaležne za zvestobo. Glede prevoza bodo dobila šolska upraviteljstva posebno okrožnico. Odbor.

== JUU SRESKO DRUSTVO LJUBLJANA OKOLICA — ZAH. DEL bo zborovalo dne 22. aprila 1939, ob 9. uri na magistratu v Ljubljani z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročila odbornikov, 2. Predavanje dr. Rudolfa Kolariča o napakah slovenskega jezika, 3. Slučajnosti. Odbor.

== JUU — SRESKO DRUSTVO NOVO MESTO bo zborovalo v soboto, dne 6. maja t. l., ob 9. uri na ljudski šoli v Novem mestu. — Na zborovanju bo predaval tov. Vranc o problemih učnih načrtov za ljudske šole.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUSTVO GORNJI GRAD je zborovalo dne 12. febr. 1939, na Rečici ob Savinji. Navzočih 34 = 71,5 %.

Tov. predsednik se v svojem govoru spomni obletnice Cankarjeve smrti ter pozdravlja resolucijo Kmetijske zbornice, ki vsebuje marsikaj dobrega za slovensko šolstvo. Predlaga, naj bi se o tem debatiralo na prihodnjem zborovanju.

Poročilo tov. tajnice o dopisih se sprejme brez debate.

Sledi predavanje sreskega kmetijskega referenta g. inž. Wenka o pomoči učiteljstva pri kmetijsko-pospeševalnem delu na vasi. Govori o učitelju kot nekakim posredniku med kmetijskim referentom in ljudstvom, kar je potrebno v doseg večjih uspehov. Pa tudi učitelj bo imel več uspeha v šoli, če bo poznal otrokove razmere, ker bo imel njegov pouk več zveze z življenjem. Omenja navodila banske uprave in ministrstva, ki to sodelovanje priporočata in nalagata. — Nadalje poroča o delovanju kmetijsko-nadaljevalnih šol v našem srezu v zadnjih letih. Pri tem postavlja zahtevo, naj bi učiteljstvo že na učiteljskih dobilo primerno pripravo za kmetijsko-nadaljevalno šolstvo, dalje naj bi se učiteljstvo izbiralo iz kmečkih domov, ker bi izmed teh laže našli one, ki bi sodelovali pri kmetijskem delu. Najti je tudi treba primerno razmerje med moškimi in ženskimi učnimi močmi in na učiteljskih naj bi se gojilo kmetijstvo, zato spadajo tja strokovnjaki z izkušnjami.

Pri načinu delovanja govori o važnosti radia in vsakotredenskih predavanj, čitanja strokovnih knjig in časopisov, najvažnejši pa se mu zdi osebni stik s kmetijskimi strokovnjaki in praktiki. Važen je tudi pouk kmetijstva v ljudski šoli, kjer se lahko začne že na nižji stopnji, na višji je pa važno praktično delo n. pr. v sadovnjakih. Omenja tudi potrebo gospodinjstvo-nadaljevalnih šol.

Dotakne se tudi »Učiteljskega pokreta« in njegovega dela ter pravi, da bi moral pristopiti končno tudi k reševanju raznih kmetijsko-gospodarskih nalog, ne pa ostati le pri študiju.

Tov. predsednik se zahvali za predavanje in korigira mnenje g. predavatelja o »Učiteljskem pokretu«, ker je njegova naloga v tem, da raziskuje ekonomsko, kulturno in socialno stanje vasi v svrhu poznavanja vseh vplivov, ki oblikujejo vaškega otroka, nikakor pa ne more prevzeti v svoj program reševanja čisto gospodarskih problemov v obliki in obsegu, kakor ga predlaga g. predavatelj, za to so kmetijske in gospodarske organizacije.

Tov. Predan predlaga, naj bi v vsaki občini postavili absolventa kmetijske šole, da bi vodil to delo v občini. Učitelji bi sicer še sodelovali, a glavno breme ne bi bilo več na njihovih ramah. — Tov. predsednik pravi, da ti absolventi nikakor niso sposobni, zato potrebujemo višjo kmetijsko šolo.

Tov. Kotnik poudarja, da je za učitelja prva dolžnost šola, potem šele drugo izvenšolsko delo.

Debata je bila živahna in je pokazala, da je zgrešeno in v škodo šoli, če bi zahtevali od učitelja sodelovanje v vseh kmetijskih organizacijah, če to ni njegovo posebno zanimanje.

Situacijsko poročilo je podal tov. Predan, o predlogih za fin. zakon poročila tajnica. — O ukinitvi humanitarnih ustanov poročila tovariš Kotnik.

Tov. Bajec Lucija poročila o vabilu Pedagoške centrale v Mariboru, naj bi se učiteljstvo včlanilo in udeleževalo 14 dnevnih sestankov. — Tov. Tratnik poročila o Mladinski matici, tov. predsednik o pedagoško-literarnem odseku pri JUU.

Na predlog tov. tajnice izrečejo zborovalci protest proti krivičnim napadom in surovi kritiki, ki je je bila deležna tov. Angela Vode ob izidu knjige »Spol in usoda« s strani dela slovenskega časopisja. Pridružujemo se izjavi odseka učiteljic pri sekciji v Ljubljani, ki odklanja tak način kritike kot škodljiv za slovensko kulturo. — Tov. Starman iz Ljubljane priporočila Pomladek RK. — Tov. tajnica priporočila prednaročila knjižice »Moj razred« od tov. Ledineka, ki jo bo izdal »Pedagoški tisk« v Mariboru. — Prihodnje zborovanje bo v Gornjem gradu.

Predsednik: Hudales Oskar. Tajnica: Jadviga Golež.

+ JUU SRESKO DRUSTVO MURSKA SOBOTA je zborovalo 18. marca v Murški Soboti. Udeležba 75%.

Tov. predsednik pozdravi navzoče in se spominja nesreče, ki je zadela bratski češko-slovaški narod.

Nato smo počastili dvajsetletnico Cankarjeve smrti. G. profesor Janko Liška je v klenih besedah orisal Cankarja in njegovo ljubezen do domovine in do malega človeka. Tov. Z. Krašna pa je z občutno recitiral iz Kačurja, Hlapca Jerneja in Hlapcev.

Sledilo je predavanje tov. Starmana iz Ljubljane o Podmladku Rdečega križa, ki je vzbudilo živahno debato.

Tov. podpredsednica je podala situacijsko poročilo s posebnim ozirom na zbor predsednikov v Ljubljani, 5. marca. Navedla je prizadevanje organizacije in uspehe, ki se obetajo. Članstvo je s priznanjem ugotovilo, da se vodstvo združuje z vsemi močmi trudi, da bi se izboljšal naš gnotni položaj. V interesu nas vseh je, da ga podpremo z aktivnim sodelovanjem na zborovanjih in s trdno stanovsko povezanostjo tudi vseh tistih tovarišev(ice), ki stoji danes še izven naših organizacijskih vrst.

Tov. tajnik prečita došle dopise in priporočila naročilo in širjenje Roditeljskega lista. Nato poziva tov. blagajničarka članstvo, naj redno plačuje članarino in naj vzame za vzgled najmlajše tovariše(ice).

Tov. Krašna razdeli anketne pole, ki jih je sestavil v svrhu študija prekmurske vasi, tov. L. Kosova pa opozarja na anketiranje slovenskih otrok po Učit. pokretu. Tov. predsednik priporočila pristop k Pedagoški centrali v Mariboru.

Tov. Mencinova iz Kuzme opozarja, da je na njihovi šoli 300 otrok, a le 2 učiteljici. Organizacija naj posreduje, da bi zlasti na obmejnih šolah ne primanjkovalo učnih moči. Šolsko upraviteljstvo v Kuzmi se je obrnilo na kr. bansko upravo in prosilo za namestitve potrebnih učnih moči.

Daljša debata se je vnela pri poročilu o gospodinjstvih tečajih, ki jih namerava prirediti v obmejnih krajih ministrstvo prosvete. Taki tečaji so potrebni in v vsakem oziru koristni, zato jih bo učiteljstvo z vsemi silami podprlo. Predsednica odseka učiteljic poročila, da ima odsek sestaneke vedno 1 uro pred začetkom zborovanja, in prosi, naj bi se tovarišice točno udeleževale. Tov. Pajtlar opozarja na 9. številko »Našega roda«.

Prihodnje zborovanje bo meseca maja v Murški Soboti. Sklenilo se je, da se udeležimo proslave 70 letnice učitelj. društva v Ptuj. Sprejela se je sledeča resolucija:

Učiteljstvo mursko-soboškega sreza poziva sekcijko upravo, da preprečimo in na vseh v poštev prihajajočih mestih prikazuje in opozarja:

1. Na Obupno gnotno stanje učiteljstva in uradništva sploh.

2. Čakanje po več let na povišico znači redukcijo plač, ki so že davno pod eksistenčnim minimom. Napredovanje naj bo avtomatično.

3. Brez stalnosti se lomijo hrbtenice in značaji, kar je v škodo narodu.

4. Službena mesta, tudi ona v mestih in večjih krajih, naj se razpišejo, da se tako vsakomur omogoči kompetenca.

5. Premestitve po službeni potrebi naj se ukinejo.

6. Učiteljstvo v obmejnih in narodno ogroženih krajih živi v posebno težkih prilikah, ki ga duševno, telesno in gnotno izčrpavajo. Zato naj prejme za svoje naporno delo nagrade, ki jih predvideva § 82. zakona o nar. šolah.

7. Ob meji in narodno ogroženih krajih naj ne bodo kazenske postojanke.

8. Na obmejnih šolah ne sme primanjkovati učnih moči in naj se prazna mesta takoj zasedejo,

Antauer, preds. Kramberger, tajnik.

Preden obesite, oz. kupite nove zavese, si oglejte izložbe tvrdke

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

Poseben oddelek za linolej, preproge, zavese itd.

Novosti na knjižnem trgu

Novo učno sredstvo za uporabo slovenske ljudske umetnosti pri pouku prostoročnega risanja

Kdor se je med Slovenci doslej bavil z izvrševanjem načrtov v »narodnem slogu«, je bil navezan le na zbirko v Narodnem muzeju (ki žal ne razpolaga z risalnico) ter na zares zaslužno zbirateljsko delo profesorja Sičea, ki pa ni upošteval vseh panog likovnega folklorja. V zvezi s tem je vsekakor treba omeniti pomembno pedagoško delo »Risanje« Al. Novaka, ki v njem med drugim zajema svojo snov iz narodne ornamentike. Okvir mu je pa seveda obširnejši, saj pri »geometrijskem risanju« uporablja narodne vzorce iz vse kraljevine. Edini, ki je mogel delati na temelju velike zbirke motivov, ki si jih je sam nabral, je bil profesor Oton Grebenc. Saj je tekom 40 let prepotoval vso Slovenijo ter je na teh potovanjih zbiral in risal, kar je le mogel. Mimo tega je vzgojil v svojih učencih na Tehniški srednji šoli veliko vrsto pomagačev, ki so po njegovih navodilih prisovali etnografske originale. Tako je nabral upoštevanja vredno zbirko, ki je prešla v last Narodnega muzeja in ki je danes delno na razpolago obiskovalcem.

Grebenc pa ni bil samo zbiratelj, ampak je bil prvi, ki je nabrano gradivo preoblikoval v svojih lastnih ustvaritvah. S tem je pokazal enega izmed načinov, kako je mogoče izkoristiti ljudsko umetnost za kreacije sodobnega umetnostnega obrta. Pokazal je to pri stavbnih in pohištvenih načrtih, pri katerih so posebne omembe vredne notranjštine nekaterih stanovanj v Ljubljani, Grosupljem, Zalni itd.

Rekel sem »eden izmed načinov«. Ne smemo namreč pozabiti, da je vsaka nova ustvaritev samostojno delo in da nosi pečat avtorjeve osebnosti. Pomena Grebenčevega dela nikakor ne zmanjšuje okoliščina, da je ubral pri svojih osnutkih morda drugačno pot, kakor bi jo bil ubral kateri koli drugi, recimo mlajši avtor.

Poseben poudarek, ker je tudi za javnost dostopen, je pa dobilo Grebenčevu delovanje v pravkar izdani lepi publikaciji, ki jo je izdala banska uprava dravske banovine ter je že s samo izdajo tega dela poudarila njega važnost in pomembnost.

To delo, ki bo v celoti obsegalo dve mapi, oziroma štiri dele, je izšlo v razkošni tiskarski opremi in je tedaj na razpolago vsem onim, ki se bavijo s študijem in izkoriščanjem narodne motivike. V oceni Grebenčevega dela, ki sem jo napisal za »Obrtni vestnik«, sem podčrtal njegovo važnost za naše obrtnike. Zdi se mi pa prav tako potrebno, da seznanim z njim slovensko učiteljstvo, ki je navezano na predloge po narodnih motivih pri pouku prostoročnega risanja.

V uvodnem sešitku utemeljuje avtor potrebo razširitve novega stavbnega zakona, ki zahteva za podeželske stavbe domači slog pa notranjo opremo takih stavb. Nadalje opozarja učiteljstvo, naj bi zajemalo pri pouku risanja iz bogatih zakladnic naše izvirne ljudske umetnosti. Pri tem posebno naglašava, da ne gre pri tem mešati motive iz različnih krajev, ker ima vsak kraj svoje posebnosti. Njegov drastični primer, češ pivo, vino in mleko so zase dobre pijače, postanejo pa neužitne, če jih zmešamo, velja tudi za raznovrstne motive iz raznih okolišev.

Učiteljstvo bo v Grebenčevi mapi našlo obilo pobude za sestavljanje šolskih predlog. Ze obilica pravilno uporabljenih srčnih oblik bo dala marsikateremu učitelju lahko snovi za risarski pouk. Prav posebno pa opozarjam v tem pogledu na detajle okraskov za mizne noge. Vsak zase lahko služi v šoli kot šolska predloga, ki bo za višjo ljudsko in za meščansko šolo že radi enostavnih barnih kombinacij zelo primerna. S pomočjo teh predlog bo prišlo risanje ornamentov na naših šolah morda na drug tir kakor doslej, ko so bili učiteljstvu pristopni zgolj Sičevi narodni ornament.

Okraski, ki jih vidimo na Grebenčevih osnutkih za mizne noge, služijo lahko že sami za sebe kot predloge za šolske risbe. Z lahkoto jih bo pa učitelj risanja lahko prekom-

piral pri sestavi bordur in ploskovnih vzorcev, pri polnilih za podane omejene ploskve, pri kompozicijah osnutkov za dekorativne predmete iz področja ženskih ročnih del, keramike itd. Nekaj več o takih predelavah sem napisal v svoji razpravi »O izkoriščanju narodne ornamentike za potrebe sodobne umetnostne obrti«, ki je izšla v knjigi »Za vsak dan«.

Na meščanskih, posebno pa na obrtnih in srednjih šolah bodo risbe v Grebenčevi mapi dobrodošla izpopolnitev gradiva, ki je bilo učiteljstvu doslej na razpolago. Enako dobrodošla bo pa gotovo tudi njegova razprava o zgodovinskem razvoju slovenske ljudske umetnosti, ki podaja v kratkih besedah poučen pregled o tej panogi naše kmetijske kulture.

Tudi »praktična navodila za izdelovanje pohištva«, ki so sicer namenjena obrtnikom, ne bodo brez pomena za učiteljstvo, ki se bavi z »raketovornim« poukom.

V dnevnikih so bili našteti vsi okraji od Prekmurja do Bele Krajine in do Bohinja, od koder je avtor zajel snov za izdelavo osnutkov prvih dveh delov (prve mape), zato jih tu nadrobno ne bom našteval.

Z izdajo druge mape bodo izpopolnjene še vrzeli, ki so še ostale in tako bomo imeli v celotnem Grebenčevem delu prvo tovrstno publikacijo, ki upošteva vsa etnografska področja svobodnega dela Slovenije.

Koželjiva točka za naročevalca je kajpada cena. 250 dinarjev je danes za posameznika že občuten izdelek, zato je priporočati, naj bi mapo naročila predvsem šolska vodstva. Če so tudi tu dotacije preskopo odmerjene, naj bi učitelji zainteresirali občine za nakup tega dela. Na ta način bi bilo na razpolago i šolam i obrtnikom. Mapa se naročuje pri avtorju (Profesor O. Grebenc, Ljubljana, Cesta 29. oktobra, 7/L) ali naravnost pri kraljevski banski upravi, oddelek VIII., v Ljubljani. S. Santel.

¹ Prof. O. Grebenc: Moderno slovensko pohištvo po narodnih motivih. Prvi in drugi del. Založila banska uprava dravske banovine. Tisk Jugoslovske tiskarne, Veliki folio (50 x 35 cm).

² »Za vsak dan«, univerzalni informativni priročnik za ženski svet. Uredil Andrej A. Pčeljnikov. Založila Tiskovna založba v Mariboru. Stran 101. do 108.

AKO VPLAČUJETE PO DIN 50⁰⁰—

tedensko (lahko mesečno), Vam izplačamo v petih letih din 15.000⁰⁰—. Pojasnila daje: Klančnik, zastopnik hranilnice, Stražišče 289.

S PRIHODNJIM ŠOLSKIM LETOM

želim zamenjati službeno mesto, po možnosti s krajem na Gorenjskem. — Dovžan France, Griže pri Celju.

Obrnite se

za najugodnejši nakup
manufakture na
obroke
z vedno najnovjšimi
vzorci in ogromno
izbiro le na

NARODNI MAGACIN
Ljubljana — Sv. Petra cesta 27/I.

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

**MESTNA HRANILNICA
LJUBLJANSKA**

Stanje vlog preko din 420.000.000⁰⁰—

Lastne rezerve nad „ 26.000.000⁰⁰—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Za vse obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

FABIANI & JURJOVEC
LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 5

priporočata veliko izbiro damskega in moškega blaga, preproge, zastore, odeje, perje, puh itd. Postrežba solidna!